

Datum: 23/01/2026

Volgnummer: 2025-2026/10

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen

Advies bij het plan “Naar de jeugdhulp van morgen”

Elk kind en elke jongere heeft recht op passende en tijdige hulp. Vandaag is niet voor iedereen duidelijk waar ze die kunnen vinden. Melden minderjarigen zich aan, dan komen ze vandaag met duizenden andere kinderen en jongeren terecht op een wachtlijst. Als er al overbruggingshulp is, komt die vaak niet tegemoet aan de hulpvraag van het gezin. Daardoor komen kinderen en jongeren in crisissituaties terecht of krijgen ze te maken met veel wissels van begeleiders of verblijfplekken. Dit gebrek aan continuïteit leidt tot breuken in verschillende levensdomeinen en heeft een grote impact op hun ontwikkeling. Bij complexe situaties raken ze vast tussen jeugdhulpverlening, geestelijke gezondheidszorg en zorg aan personen met een handicap. Vanuit een kinderrechtenperspectief is deze situatie onaanvaardbaar en is actie vanuit de Vlaamse regering dringend nodig.

De voorbije jaren stelt het Kinderrechtencommissariaat in zijn jaarverslagen telkens opnieuw vast dat de jeugdhulp zich in een structurele crisis bevindt. Lange wachtlijsten, personeelsuitval, discontinuïteit in trajecten en een tekort aan passende zorg maken dat kinderrechten systematisch onder druk staan. Het gaat hierbij niet om uitzonderingen of incidenten, maar om een aanhoudend falen van het systeem om kinderen en jongeren tijdig en adequaat te ondersteunen en te beschermen. In ons verkiezingsmemorandum riepen we daarom op tot de ontwikkeling van een samenhangend masterplan voor de jeugdhulp. Tegen die achtergrond waren de verwachtingen hoog voor de conceptnota van de minister, “Naar de jeugdhulp van morgen”¹. Het Kinderrechtencommissariaat analyseerde deze nota vanuit een kinderrechtenperspectief en stelt vast dat de minister belangrijke ambities formuleert die aansluiten bij eerdere adviezen van het Kinderrechtencommissariaat.

Vooraf wat we niet lezen in de conceptnota roept bij ons vragen op. De ambities moeten een stuk concreter. Het ontbreken van duidelijke actiepunten, budgettaire keuzes en heldere verantwoordelijkheden maakt dat het plan vandaag moeilijk kan worden opgevolgd of geëvalueerd vanuit een kinderrechtenkader. Dit staat op gespannen voet met artikel 4 van het VN-Kinderrechtenverdrag, dat overheden verplicht om alle passende maatregelen te nemen om kinderrechten daadwerkelijk te realiseren.

Op 31 december 2024 stonden in totaal 9.194 kinderen en jongeren op een wachtlijst voor niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp². Volgens de minister zijn het wellicht minder jongeren, omdat sommigen dubbel worden geteld. We vrezen dat het er juist nog meer zijn. In dit cijfer zit immers geen rechtstreeks toegankelijke hulp, zoals contextbegeleiding, waar de wachtlijsten ook extreem lang zijn. Bovendien horen we soms dat hulpverleners niet meer aanmelden, omdat er geen enkel perspectief is gezien de wachtlijsten.

¹ Vlaamse Regering. (2025, 17 oktober). *Conceptnota: Transparant, toegankelijk, proactief en geïntegreerd — de jeugdhulp van morgen* [Beleidsnota]. Vlaanderen.be. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/conceptnota-transparant-toegankelijk-proactief-en-geïntegreerd-de-jeugdhulp-van-morgen>

² Opgroeien. (2025). *Aanvragen crisisjeugdhulp en niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp* [Cijferanalyse]. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/aanvragen-crisisjeugdhulp-en-niet-rechtstreeks-toegankelijke-jeugdhulp>

Door een gebrek aan doorstroming escaleren crisissituaties. Pogingen om wachttijd te overbruggen leveren een versnipperd aanbod op of zorgen voor breuken. De samenwerking tussen jeugdhulp, geestelijke gezondheidszorg en het VAPH dat instaat voor de hulp aan kinderen met een beperking, blijft moeizaam verlopen. Het hoge personeelsverloop ondermijnt ten slotte de continuïteit van begeleiding en bemoeilijkt het opbouwen van stabiele en veilige relaties, wat nochtans cruciaal is voor kinderen en jongeren. De manier waarop de ambities uit de conceptnota verder uitgewerkt worden, zal bepalend zijn voor de toekomst van een grote groep kinderen en jongeren die op dit moment in de kou blijven staan.

We doen de volgende aanbevelingen:

Vul het plan verder aan en veranker kinderrechten expliciet

- Maak de plannen concreet. Toon hoe deze ambities waargemaakt zullen worden.
- Pak het personeelstekort aan. Ontwikkel een expliciet en bindend personeelsplan voor de jeugdhulp. Het aanhoudende personeelstekort vormt een rechtstreeks risico voor het recht van kinderen op bescherming, zorg en ontwikkeling (artikelen 3, 6 en 20 van het VN-Kinderrechtenverdrag). Personeelsbeleid is geen randvoorwaarde, maar een essentieel onderdeel van kinderrechtenbeleid.
- Veranker de participatie van kinderen en jongeren structureel in de verdere uitwerking van het plan. Participatie is op basis van artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag een fundamenteel recht.

Zet verder in op preventie

- Houd rekening met de evaluatie van de Huizen van het Kind, specifiek op het vlak van participatie en met de nog uit te voeren evaluatie van de OverKop-huizen.
- Investeer verder in snelle diagnostiek, maar voorkom dat diagnoses een toegangsdrempel zijn tot hulp. Hulp moet maximaal vertrekken vanuit de concrete hulpvraag en het belang van het kind en niet enkel op basis van een diagnose.

Versterk gezinsgerichte jeugdhulp en voorkom onnodige uithuisplaatsing

- Verduidelijk de doelstelling en positionering van de “netwerken laagdrempelige hulp” en hun verhouding tot 1Gezin, 1Plan. Zorg voor een duidelijke en versterkte rol van 1Gezin, 1Plan als laagdrempelige, gezinsgerichte ondersteuning.
- Blijf investeren in gezinsverblijf en contextbegeleiding als cruciale instrumenten om uithuisplaatsing te voorkomen (artikel 9 en 18 van het VN-Kinderrechtenverdrag).
- Waarborg het recht van broers en zussen om samen op te groeien, ook wanneer jeugdhulp nodig is (artikel 9 VN-Kinderrechtenverdrag).
- Evalueer het statuut van pleegouders en werk verder aan een duurzaam ondersteuningskader dat stabiliteit voor kinderen bevordert.
- Breid gezinshuizen verder uit, met aandacht voor kwaliteit, bereik en diversiteit van het aanbod.
- Pak de wachtlijsten ambitieus en structureel aan. Deze verminderen op korte termijn is een noodzakelijke eerste stap, maar niet voldoende. De wachtlijsten zijn nefast voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren (artikel 3 en 6 van het VN-Kinderrechtenverdrag).
- Maak de ambitie om voor elke jeugdhulpverlater een woning te garanderen concreet, met duidelijke engagementen en intersectorale samenwerking, gezien het verhoogde risico op dak- en thuisloosheid bij deze groep (artikel 27 van het VN-Kinderrechtenverdrag).

Zorg voor een sterk aanbod bij verontrusting en kindermishandeling

- Investeer tijdens de zwangerschap in aanklappende, vrijwillige hulpverlening aan aanstaande gezinnen in verontrustende situaties, met als doel uithuisplaatsing te voorkomen (artikel 3 en 18 van het VN-Kinderrechtenverdrag).
- Voorzie het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) en de Sociale Diensten van de Jeugdrechtsbank (SDJ) van voldoende mogelijkheden om gezinnen ook prenataal op te volgen en de postnatale periode voor te bereiden. In laatste instantie kan een ondertoezichtstelling van de jeugdrechter zinvol zijn, op voorwaarde dat er voldoende hulpverleningsmogelijkheden zijn voor ouder(s) en kind.
- Respecteer het verbod op prenatale plaatsingsbeslissingen, conform artikel 8 EVRM en de rechtspraak daarover. Indien thuis opgroeien na de geboorte niet veilig is, moeten onmiddellijk voldoende warme en passende opvangplaatsen beschikbaar zijn, met inbegrip van plaatsen waar ouders met hun kinderen samen begeleid kunnen worden.
- Werk toe naar één gemandateerde voorziening, met behoud van de gespecialiseerde expertise van de Vertrouwenscentra Kindermishandeling.
- Vermijd automatische dossieropening voor broers en zussen bij verontrusting over een ander kind uit het gezin; pas het subsidiariteitsprincipe consequent toe (artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag).
- Ontwikkel een gecoördineerde aanpak voor complexe scheidingen, met expliciete aandacht voor de stem en het welzijn van het kind (art. 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag).

Investeer blijvend in vorming rond beroepsgeheim en gedeeld beroepsgeheim

- Ontwikkel een meldcode die uitgaat van zorgplicht, niet van meldplicht. Een meld- en aangifteplicht ondermijnt vertrouwensrelaties en is onverenigbaar met een kinderrechtenbenadering.
- Organiseer zorg en justitiële opvolging voor kinderen die geweld meemaken maximaal kindvriendelijk, geïnspireerd door het Barnahus-model. Veranker deze geïntegreerde aanpak structureel in beleid en praktijk (artikel 19 en 39 van het VN-Kinderrechtenverdrag).

Versterk én ontlast de crisisjeugdhulp

- Versterk de crisisjeugdhulp structureel, zoals aangekondigd in de conceptnota.
- Voorzie expliciete oplossingen voor kinderen en jongeren in chronische crisissituaties. Het beperken van crisiscapaciteit tot “acute” situaties zonder alternatieven is onverenigbaar met het recht op bescherming (artikel 3 en 20 van het VN-Kinderrechtenverdrag).
- Maak intersectorale samenwerking concreet en afdwingbaar, zonder verantwoordelijkheid af te schuiven op ziekenhuizen of andere niet-passende settings.

Wees ambitieus voor jongeren in complexe jeugdhulptrajecten

- Maak werk van een trajectbegeleider die gezinnen op maat begeleidt.
- Werk de ambitie voor naadloze en continue trajecten verder uit, met duidelijke verantwoordelijkheden en garanties voor jongeren met complexe hulpnoden.
- Evalueer en versterk het programma “geblokkeerde ontwikkelingstrajecten”, toon ambitie voor de jongeren die onder dit plan vallen en zorg dat een beperking geen uitsluitingscriterium is voor deze programma’s. Zorg zeker ook binnen dit programma voor een sterke samenwerking met geestelijke gezondheidszorg (GGZ).
- Zorg voor voldoende omkadering en rechtswaARBorgen bij time-outs buiten voorzieningen. Wanneer er geen vrijwilligheid is kan enkel een jeugdrechter hierover beslissen.
- Maak de samenwerking met de GGZ concreet, met duidelijke engagementen, capaciteit en tijdslijnen.

- Werk oplossingen uit voor jongeren met een psychiatrische problematiek én delinquent gedrag. Bepaal voor aan de slag wordt gegaan met high risk, high care voorzieningen eerst duidelijk de doelgroep, doelstelling en juridisch kader.
- Versterk het aanbod voor slachtoffers van tienerpooiers, Het Kinderrechtencommissariaat stelt ernstige vraagtekens bij het voornemen om deze groep opnieuw, al dan niet tijdelijk, op te nemen in de gemeenschapsinstellingen.
- Verbeter de door- en uitstroom van jongeren die niet in gemeenschapsinstellingen thuishoren, met concrete alternatieven buiten geslotenheid.

Stel niet alle hoop op organisatorische verandering

- Erken dat organisatorische hervormingen op zich geen oplossing zijn voor structurele tekorten. Blijf inzetten op voldoende capaciteit, kwaliteit en tijdige hulpverlening als basisvoorwaarde voor effectieve jeugdhulpverlening. Blijf de lat hoog leggen bij het aanpakken van de wachtlijsten.

Garandeer het recht op onderwijs

- Versterk de structurele samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs om onderbroken schoolloopbanen te voorkomen (artikel 28 van het VN- Kinderrechtenverdrag).
- Leg de lat hoger voor onderwijs in besloten voorzieningen, in het bijzonder in Veilig Verblijf en GES+. Het huidige beleid volstaat niet om het recht op volwaardig onderwijs te garanderen.

1. Wat missen we in de nota?

De uitwerking van de plannen

De plannen zijn op veel vlakken nog veel te weinig concreet. De minister stelt ambitieuze doelstellingen, wat zeker nodig is om de vele uitdagingen in de sector aan te pakken. Helaas is vaak niet duidelijk op welke manier de ambities uit de conceptnota verwezenlijkt zullen worden. In vergelijking met de beleidsnota die de minister eerder publiceerde, hadden we gehoopt dat er grotere stappen vooruit genomen zouden worden.

Aanpak personeelstekort

In ons advies op de beleidsnota schreven we: “Draag zorg voor de mensen die zorg dragen voor onze kinderen en jongeren. Blijf mensen die in de jeugdhulp werken en die de jeugdhulp verlaten vragen wat hun noden zijn.”

Het aanhoudende personeelstekort vormt een rechtstreeks risico voor het recht van kinderen op bescherming, zorg en ontwikkeling (artikelen 3, 6 en 20 VN-Kinderrechtenverdrag).

Dit tekort maakt het ook moeilijker om de wachtlijsten tegen te gaan. Jongeren die in voorzieningen verblijven merken een impact op hun welzijn bij veel personeelwissels. Personeelsbeleid is geen randvoorwaarde, maar een essentieel onderdeel van een kinderrechtenbeleid.

Net zoals de sector zelf aangeeft, hadden we hier graag meer over gelezen in de conceptnota.

We kijken uit naar de plannen van de minister om de uitdagingen op personeelsvlak aan te pakken. We vragen om de ontwikkeling van een expliciet en bindend personeelsplan voor de jeugdhulp.

Participatie

De Vlaamse raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin vraagt terecht “dat de verdere uitwerking van de acht werven gebeurt via een transparant en structureel participatieproces met duidelijke rolverdeling en terugkoppeling naar het werkveld”³.

³ Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – WVG. (18 december 2025). Advies over de conceptnota ‘De jeugdhulp van morgen’. Geraadpleegd van <https://www.vlaamseraadwvg.be/vlarwvg/publicatie/advies-over-conceptnota-jeugdhulp-morgen>

Net zoals het meenemen van de kennis en ervaringen die de voorbije jaren al door het beleid zijn gebundeld. Hetzelfde kan gezegd worden over andere stakeholders, met in het bijzonder participatie van de gebruikers. We vinden het noodzakelijk dat er bij evaluaties aandacht is voor wat kinderen en jongeren zelf aangeven nodig te hebben in de jeugdhulp. Daarbij kunnen onder meer de adviezen van Cachet, ook over de conceptnota⁴ en het advies uit 2024 van het Europese jongerenforum ENYA⁵ als inspiratie dienen.

2. Werf 1: preventief jeugdhulpbeleid

Leer uit de evaluaties van OverKop-huizen en Huizen van het Kind

We zijn blij met de aandacht van de minister voor preventie. We delen uiteraard de overtuiging dat het belangrijk is hier verder op in te zetten.

Het Kinderrechtencommissariaat waarschuwt wel expliciet voor een instrumentele benadering van preventie, waarbij preventie vooral wordt ingezet om instroom in de jeugdhulp te beperken. Preventie moet in de eerste plaats bijdragen aan het recht van kinderen op ontwikkeling, participatie en welzijn, en mag niet worden herleid tot een beheersinstrument van schaarste, zoals ook de WVG terecht beklemt⁶.

De nota heeft aandacht voor **preventie met de Huizen van het Kind en OverKop-huizen**. De nota doet een oproep voor uitbreiding en doorontwikkeling van de Huizen van het Kind, met als doel dat elk gezin terecht kan in een Huis van het Kind in eigen buurt. Een goede evolutie. We hopen dat er daarbij, zoals in het regeerakkoord beloofd werd, ook de nodige lessen worden getrokken uit de **evaluatie van de Huizen van het Kind**. Hieruit bleek dat er nog ruimte voor verbetering is op het vlak van **bereik**. Daarnaast scoorden de Huizen ondermaats op het vlak van **participatie**. Alhoewel participatie één van de werkingsprincipes is, gaf in de evaluatie driekwart aan dat er geen of slechts heel beperkte ruimte was voor inspraak voor kinderen en jongeren. Ook voor ouders was die participatieruimte heel beperkt. Voor de OverKop-Huizen stelt de nota dat tegen eind 2026 er in elke eerstelijnszone minstens één OverKop-huis komt. Ook dit is positief. We kijken uit naar het werkingskader dat de conceptnota belooft uit te werken. Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de algemene inhoudelijke **evaluatie van de OverKop-Huizen**, die eerder beloofd was voor 2024, maar die door de verlenging van het project tot en met december 2025 ook opschoof. We zijn benieuwd naar de resultaten van deze evaluatie.

Maak van diagnostiek geen toegangsticket

We zijn blij met de **uitbreiding van het diagnostisch aanbod**. Een snelle diagnose gaat immers hand in hand met vroege interventie. Momenteel komen kinderen met een vraag naar diagnostiek terecht op lange wachtlijsten. Privépraktijken bieden snellere hulp. Die oplossing is duur en dus niet mogelijk voor elk kind. Deze bieden ook niet altijd de kwalitatieve standaarden waar kinderen recht op hebben. Maar we hebben hierbij een belangrijke kanttekening. Een diagnose is vaak nodig om een ondersteuning te krijgen. Helaas hangt het hulpaanbod vaak nog te veel af van labels en etiketten, zowel in de hulpverlening als in het onderwijs. **Een diagnose mag geen toegangsticket zijn**, dat kinderen zonder juiste diagnose hulpverlening ontzegt, en andere kinderen die wel een diagnose hebben uitsluit omdat hun categorie 'te complex' of 'niet passend' is. De focus moet liggen op de hulpvraag van het kind en het gezin, eerder dan op de diagnose.

⁴ Cachet vzw. (z.d.). *De jeugdhulp van morgen? Ga voor vertrouwen, nabijheid ...* Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://cachetvzw.be/nl/nieuws/de-jeugdhulp-van-morgen>

⁵ European Network of Ombudspersons for Children. (2024). *ENYA Forum 2024 report: Let's talk young, let's talk about the protection and promotion of the rights of children in alternative care* (Final version) [Rapport]. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://enoc.eu/wp-content/uploads/ENYA-Forum-2024-report-final-version.pdf>

⁶ Vlaamse Raad Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – WVG. (18 december 2025). Advies over de conceptnota 'De jeugdhulp van morgen'. Geraadpleegd van <https://www.vlaamseraadwvg.be/vlarwvg/publicatie/advies-over-conceptnota-jeugdhulp-morgen>

Snelle diagnostiek kan het verschil maken. Zet daar verder op in, maar **blijf kijken naar het kind achter de diagnose**. Laat het belang van het kind doorwegen bij beslissingen om al dan niet een diagnostisch traject aan te gaan. Maak hulp zoveel mogelijk beschikbaar en toegankelijk op basis van concrete hulpvragen en niet alleen op basis van een diagnose.

3. Werf 2: gezinsgerichte jeugdhulp

Toegang & intersectoraal werken: processen hervormen is niet genoeg

Het regeerakkoord wil de “wachttijden verminderen en de toegang tot hulp verzekeren”. De minister rekent daarvoor op een andere manier van indicatiestelling en plaatstoewijzing, zoals ook omschreven in werf 7. Ze uitte in het Parlement meermaals haar zorgen over het gebrek aan transparantie, waar niet duidelijk was welke plaatsen vrij zijn op welk moment. De manier waarop dit zal worden aangepakt is niet duidelijk.

De nota stelt “We passen de opdrachten en verantwoordelijkheden van alle betrokken actoren aan opdat ze duidelijk, complementair en gestroomlijnd zijn”. Dit zou tegen het eerste kwartaal van 2027 moeten gebeuren. Wachtlijsten zijn niet louter een organisatorisch probleem, maar vormen een schending van het recht van kinderen op tijdige en passende hulp. Het Kinderrechtencommissariaat benadrukt dat “ambitie” zonder concrete afdwingbaarheid onvoldoende is wanneer kinderen maanden of jaren zonder hulp blijven. **We vragen ons af of het hervormen van processen het gewenste effect zal bekomen, namelijk het afnemen van de wachtlijsten.**

Welke plek voor “netwerken laagdrempelige hulp”?

In de nota wordt een nieuw concept “**netwerken laagdrempelige hulp**” in het leven geroepen, waar **1Gezin, 1Plan** in geïntegreerd moet worden. Het doel hiervan is ons niet volledig duidelijk. Op welke manier zullen deze netwerken zorgen dat er “op maat van elke jongere en elk gezin snel kan worden bijgeschakeld en escalaties worden vermeden”? Zijn deze netwerken dan bedoeld om de wachttijd te overbruggen, aangezien de nota ook ambieert om gezinnen te blijven ondersteunen terwijl ze wachten op meer intensieve hulpverlening?

We verwijzen hier naar het onderzoek naar 1Gezin, 1 Plan uit 2024 door de Karel de Grote Hogeschool. Daaruit blijkt dat 1Gezin, 1Plan heel wat sterktes heeft: de snelle opstart, het holistisch perspectief, de flexibele aanpak en het centrale aanspreekpunt. Daardoor voelen gezinnen zich ook gesterkt wanneer wachtperiodes overbrugd moeten worden.

Maar zowel begeleiders als doorverwijzers missen **duidelijkheid over de finaliteit** van de hulpverlening. Is dit bedoeld als preventieve hulp, overbrugging, intensieve/gespecialiseerde hulp? In de nota is sprake van “stroomlijnen”, we gaan er vanuit dat het verduidelijken van de positionering van 1Gezin, 1Plan hierin meegenomen wordt.

Tot slot missen we in de conceptnota **aandacht voor contextbegeleiding**. Voor deze vorm van ambulante, vaak rechtstreeks toegankelijke hulpverlening zijn de wachtlijsten ontzettend lang. Vaak gaat het niet over maanden, maar jaren. Blijf de lat hoog leggen bij het aanpakken hiervan. Dat terwijl dit een ontzettend belangrijke schakel is in de jeugdhulpverlening, die soms intensievere jeugdhulpverlening kan voorkomen. Ook hier vinden we een ambitieuze aanpak van de wachtlijsten belangrijk.

Zet verder in op gezinsverblijf

We zijn verheugd dat de minister op korte termijn verder wil inzetten op initiatieven voor **gezinsverblijf**. We nemen aan dat hiermee hulp zoals die van de Centra Integrale Gezinsbegeleiding (CIG) wordt bedoeld. Inzetten op deze hulp past volledig binnen de doelstellingen van het plan, ook wat betreft het versterken van de hulp aan het ongeboren kind.

Versterk pleegzorg & gezinshuizen

De keuze **om pleegzorg waar mogelijk voorop** te stellen, is al vervat in het VN-Kinderrechtenverdrag en het Decreet Integrale Jeugdhulp. Het blijft uiteraard goed om hier verder op in te zetten, zoals de nota stelt, ook voor kinderen met bijzondere noden. Ook het plan om verder in te zetten op **ondersteunende pleegzorg voor jongeren die in een voorziening verblijven**, moedigen we aan.

In dit verband wijzen we graag op **het recht van broers en zussen om samen op te groeien**⁷. We hopen dat ook bekeken kan worden hoe binnen pleegzorg nog meer broers en zussen van dit recht gebruik kunnen maken. Ook binnen reguliere voorzieningen hebben broers en zussen uiteraard dit recht. Uit onderzoek uit 2022⁸ blijkt dat 6 op 10 broers en zussen worden gescheiden bij plaatsing in de jeugdhulp.

We noteren met interesse dat er werk wordt gemaakt van betere ondersteuning van pleeggezinnen via **contextbegeleiding**. We kunnen ons indenken dat er hier vraag naar is, om “breakdowns” van pleegsituaties te vermijden. Tegelijk stellen we vast dat binnen de reguliere hulpverlening de wachtlijsten voor contextbegeleiding zeer lang zijn. We denken dat verder inzetten op contextbegeleiding om uithuisplaatsingen te voorkomen evenzeer van belang is.

Tot slot wijzen we er op dat het **statuut van de pleegouders** aan evaluatie toe is. Bepalingen uit de wet van 1/9/2017 over het statuut van de pleegouders werden in 2019 door het Grondwettelijk Hof vernietigd. Sindsdien zijn hierin geen stappen meer gezet.

We zijn tevreden dat de minister verder wil inzetten op de **uitbreiding van het aantal gezinshuizen**. Recent verklaarde ze aan het parlement dat ze het aantal van 21 naar 40 wil optrekken. Een mooie ambitie, al blijft het aantal kinderen en jongeren dat van deze hulp gebruik kan maken voorlopig een kleine minderheid binnen de residentiële jeugdhulp. Ter vergelijking: in Nederland waren eind 2020 zo 979 gezinshuizen actief, waar 3.678 kinderen en jongeren woonden⁹.

Versterk de residentiële jeugdhulp

Volgens het regeerakkoord moet er “steeds een passende plaats beschikbaar zijn” in de residentiële jeugdhulp. We vinden het een **goede beleidskeuze** om hier verder op in te zetten. We zien vandaag immers nog teveel jongeren die dringend residentiële hulp nodig hebben en vastlopen op een wachtlijst zonder perspectief, ondanks het preventieve en ambulante aanbod. Ook in dat ambulante aanbod zijn de wachtlijsten zeer lang.

We beseffen dat het geen evidente oefening is om een einde te maken aan de wachtlijsten. We kijken er naar uit om te zien hoe de minister haar ambities op dit vlak zal waarmaken. We wachten af wat een uitbreiding “**in functie van de beschikbare middelen**” zal betekenen. We vragen ons ook af wat wordt bedoeld met “We passen de regelgeving en erkenningsvoorwaarden aan alsook de financiering zodat die aanzet tot meer performantie. Matching blijft de basis voor opname maar in de financiering willen we een optimale aanwending van de plaatsen stimuleren.”

Het optrekken van de 5/7 naar 7/7 modules vinden we een positieve stap. Maar ook maatregelen die drempels afbreken om tot meer flexibiliteit en samenwerking te komen zijn belangrijk.

We merken op dat in de titel van 2.e niet enkel sprake is van versterking van de residentiële hulp, maar ook van de contextgerichte begeleiding. Dit laatste wordt echter niet verder toegelicht of benoemd in de actiepunten.

Tot slot roept de bemerking dat er ook voldoende residentiële capaciteit moet komen voor jongeren beneden de 12 jaar vragen op. Is het tekort voor deze leeftijdsgroep groter of acuter?

⁷ België. (2021). *Wet van 20 mei 2021 tot wijziging van het Oud Burgerlijk Wetboek betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen* [Wet]. Belgisch Staatsblad. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-20-mei-2021_n2021042005

⁸ Jespers, B., Van Holen, F., & Vanderfaillie, J. (2022). *Het samen plaatsen van broers en zussen in de jeugdzorg* (rapport, juli 2022). Vrije Universiteit Brussel. Geraadpleegd van https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/ziosonw/files/2022_05%20Rapport_05_SWVG_EF13_Het%20samen%20plaatsen%20van%20broers%20en%20zussen%20in%20jeugdzorg.pdf

⁹ Nederlands Jeugdinstituut. (2021). *Cijfers over gezinshuizen: Aantal gezinshuizen en kinderen/jongeren in gezinshuizen in Nederland* (indicatieve cijfers, 2020). Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://www.nji.nl/databanken/cijfers/cijfers-over-gezinshuizen>

Houd alle jeugdhulpverlaters uit dakloosheid

We vinden het **positief** dat de minister verder wil inzetten op jongvolwassenen tussen 16 en 25 jaar, onder meer door de ronde tafels van de intersectorale toegangspoort te evalueren. In de beleidsnota Welzijn lazen we het voornemen om een nieuw intersectoraal actieplan te ontwikkelen, dat lezen we niet terug in dit actieplan.

Eén op vijf dak- en thuislozen in Vlaanderen is tussen de 16 en 25 jaar oud, een kwart van de jonge dak- en thuislozen zijn jeugdhulpverlaters. Onze klachtenlijn krijgt nog te vaak meldingen over jongeren die binnenkort 18 worden en voor wie er geen enkel vervolgtraject of huisvesting is geregeld. Ook voor 16- en 17-jarigen horen we te vaak dat een aanmelding voor residentiële hulp niet meer zinvol is, omdat de wachtlijsten te lang zijn en ze er niet meer voor in aanmerking komen.

We zijn bijzonder te spreken over het streven om **elke jongere die de residentiële jeugdhulp verlaat** via een jaarlijks contingent aan woonsttoewijzingen **uit de dakloosheid te houden**. Een moedig engagement dat op deze krappe woonmarkt ambitieus en levensnoodzakelijk tegelijk is.

Om dit waar te maken, is nauwe samenwerking met de minister van Wonen nodig. In die samenwerking kan ook de groep jongeren onder de 16 aan bod komen. In ons recente jaarverslag vroegen we aandacht voor de naar schatting 6000 minderjarigen in Vlaanderen die dak- en thuisloos zijn. We horen dat een deel van hen wordt aangemeld in de jeugdhulp als antwoord op de woonproblematiek van de ouders. Niet alleen zorgt dit voor nog langere wachtlijsten in de jeugdhulp. Onnodige scheiding van ouders en kind druist vooral in tegen kinderrechten (artikel 9 van het VN-Kinderrechtenverdrag).

4. Werf 3: verontrusting en kindermishandeling

Realiseer aanklappende hulpverlening voor het ongeboren kind

We verwelkomen de **aandacht voor ongeboren kinderen in verontrustende situaties**. Hun kwetsbare situatie vraagt soms om meer aanklappende en specifieke hulpverlening dan nu geboden kan worden. We verwijzen hierbij naar ons eerdere advies “Bescherming van ongeboren kinderen” van 8 juni 2021¹⁰ en naar ons recente advies “Een ziekenhuis is geen thuis” van 17 november 2025¹¹.

We staan achter **aanklappende en integrale hulpverlening** aan het aanstaande gezin. Omdat kinderen het recht hebben om hun ouders te kennen en bij hen op te groeien, moet het doel van die prenatale hulp altijd zijn om uithuisplaatsing te voorkomen. Alle verschillende disciplines moeten daarvoor samenwerken. En de slaagkansen mogen niet afhangen van de beschikbaarheid van gepaste hulpverlening. We waarderen het daarom dat het huidige prenatale aanbod verder in kaart wordt gebracht en versterkt.

Het Kinderrechtencommissariaat staat achter de uitbreiding van het **toepassingsgebied van de jeugdhulp naar het ongeboren kind**. We vragen ons wel af hoe we de uitbreiding naar “aanstaande moeders” moeten interpreteren.

Op dit moment kan een OCJ of SDJ het ongeboren kind niet opvolgen. We denken dat een ondertoezichtstelling van de jeugdrechter als laatste remedie noodzakelijk kan zijn, in de eerste plaats om de postnatale hulpverlening te kunnen voorbereiden. Als het binnen de vrijwilligheid en onder gerechtelijk toezicht toch niet veilig is voor het kind om thuis op te groeien, ondanks een aanklappend traject, moet het kind snel na de geboorte een warme plek aangeboden krijgen, met inbegrip van plekken waar ouders en kinderen samen kunnen begeleid worden. Bij gebrek daaraan verblijven baby's soms nodeloos lang in het ziekenhuis, wat een sterke negatieve impact kan hebben op hun hechting en welzijn.

Dat kan bijvoorbeeld voorkomen worden door te werken met veiligheidsplannen, waarin al een plan B zit en de nodige aanmeldingen gedaan worden, zodat bijvoorbeeld al gezocht kan worden naar een

¹⁰ Kinderrechtencommissariaat. (2021, 8 juni). *Bescherming van ongeboren kinderen* [Advies]. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://www.kinderrechten.be/advies/bescherming-van-ongeboren-kinderen>

¹¹ Kinderrechtencommissariaat. (2025, 17 november). *Een ziekenhuis is geen thuis* [Advies]. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://www.kinderrechten.be/advies/een-ziekenhuis-is-geen-thuis>

pleeggezin. Dit is hoe momenteel in Limburg het project “Veilig en omringd opgroeien in de buik” verloopt, een inspirerend voorbeeld. We benadrukken wel dat een **beslissing tot plaatsing niet voor de geboorte kan, volgens de internationale regelgeving**.

Open geen automatische dossiers voor broers en zussen

De keuze om naar één gemandateerde voorziening te evolueren, stond ook al in de beleidsnota van 2019-2024. Toen al liet het Kinderrechtencommissariaat weten dat die keuze ons terecht en nodig leek, en dat vinden we nog altijd.

In “Naar de jeugdhulp van morgen” wordt het plan iets concreter gemaakt: het OCJ zou voortaan de enige gemandateerde voorziening zijn. Dit zou nog in de loop van 2026 gerealiseerd moeten worden. We kijken er naar uit hoe dit verder invulling krijgt, specifiek wat betreft de “gefaseerde invulling van de personele randvoorwaarden”. In ons meest recente jaarverslag moesten we vaststellen dat door de hoge druk op de werking de wachttijd bij de Vertrouwenscentra Kindermishandeling oploopt. We rekenen er op dat **de vernieuwde gemandateerde voorziening steeds tijdig aan de slag kan gaan met signalen over verontrusting**. Daarbij mag de unieke expertise van de Vertrouwenscentra niet verloren gaan.

De nota stelt dat de opdracht van de gemandateerde voorziening wordt geherdefinieerd, opdat deze rekening zal houden met “ieder kind dat deel uitmaakt van het gezin”. Zoals we ook al vaststelden in ons advies bij de beleidsnota, begrijpen we niet goed waar dit vandaan komt. Vandaag hebben de gemandateerde voorzieningen al de mogelijkheid om een dossier uit te breiden naar andere gezinsleden, als dat nodig is. Het is hun taak om na te gaan of er in het gezin van de aangemelde jongere mogelijk ook verontrusting is over andere minderjarigen. Ook van de consulenten van de sociale dienst jeugdrechtsbank wordt verwacht dat ze in actie schieten als ze kinderen binnen het gezin zien die hulp nodig hebben. Zijn er aanwijzingen dat de consulenten die taak momenteel niet opnemen? Automatisch een dossier openen voor het hele gezin zal leiden tot extra werklast voor consulenten, die nu al met een hoge werkdruk kampen. Ze moeten dan met elk kind apart praten, contact opnemen met belangrijke partners zoals scholen en voor elk kind apart verslaggeving maken.

Belangrijker is nog dat **automatisch een gezinsdossier openen stigmatiserend werkt voor ouders en vooral voor kinderen**. Automatisch doorverwijzen naar een gemandateerde voorziening of zelfs naar de jeugdrechtsbank door de situatie van een broer of zus, is niet in overeenstemming met een kinderrechtenbenadering en met het subsidiariteitsprincipe, dat stelt dat steeds de minst ingrijpende hulpvorm gekozen moet worden.

Ontwikkel een meldcode: zorgplicht, geen meldplicht

Volgens de conceptnota wordt een leidraad uitgewerkt voor professionals om efficiënter te kunnen omgaan met het beroepsgeheim en de GDPR op cruciale momenten.

In een eerder advies vroeg het Kinderrechtencommissariaat om in te zetten op vorming van hulpverleners rond het beroepsgeheim.

Voor het Kinderrechtencommissariaat impliceert een meldcode de verplichting om actie te ondernemen zonder dat dit automatisch een gerechtelijk traject inhoudt. Een zorgplicht naast het bestaande meldrecht, maar nooit een aangifteplicht.¹² Vanuit die optiek begrijpen we niet wat de minister bedoelt met: “we verankeren de hulp- en meldcode kindermishandeling en zorgen voor een gepaste handhaving”.

Wat bedoelt de minister precies met handhaving? Een aangifteplicht ondermijnt het vertrouwen tussen kind en hulpverlener en kan ertoe leiden dat kinderen en jongeren gaan zwijgen. Kinderen hebben recht op inspraak over hoe er met hun informatie wordt omgegaan, hulpverleners hebben ruimte nodig om maatwerk te kunnen bieden.

¹² Kinderrechtencommissariaat. (2025, 6 oktober). *De aangifteplicht van misdrijven gepleegd op minderjarigen dreigt overrechts te werken en kan schadelijk zijn voor het belang van het kind* [Advies]. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://www.kinderrechten.be/advies/de-aangifteplicht-van-misdrijven-gepleegd-op-minderjarigen-dreigt-overrechts-te-werken-en-kan>

Gerechtelijke procedures kunnen belastend zijn en leiden tot secundaire victimisatie. Effectieve bescherming begint bij een veilig klimaat en toegankelijke hulp, niet bij een automatische aangifte.

Geef kinderen een stem bij complexe scheidingen

De minister schuift een gecoördineerde aanpak rond complexe scheidingen naar voren. We zijn blij dat we heel wat zaken uit onze eerdere aanbevelingen herkennen. Hoe dit beleid er concreet zal uitzien blijft echter bijzonder vaag.

Het Kinderrechtcommissariaat verwijst naar de recent aangenomen tekst van het voorstel van resolutie over de ondersteuning van kinderen die betrokken zijn in een complexe scheiding van de ouders ¹³. We verwachten op basis van deze resolutie dan ook concrete acties, waarbij we nogmaals benadrukken dat ruimte voor de stem van kinderen en jongeren in een scheidingssituatie onontbeerlijk is.

5. Werf 4: de crisisjeugdhulp

Versterk én ontlast de crisisjeugdhulp

We scharen ons volledig achter de doelstelling om de **crisisjeugdhulp te versterken**. De nota stelt: “In crisissituaties is er onmiddellijk jeugdhulp beschikbaar: gezinnen hoeven niet langer te wachten.”

Volgens het Kinderrechtencommissariaat komt dit geen moment te vroeg.

We weten dat er in heel wat schrijnende situaties, waar thuis verblijven geen optie is, toch geen veilige oplossing wordt gevonden. In ons advies “Een ziekenhuis is geen thuis” omschreven we hoe dit zelfs leidt tot plaatsingen in ziekenhuizen. Maar dit is het topje van de ijsberg: heel wat kinderen en jongeren in crisissituaties zullen ondanks ernstige verontrusting toch thuis moeten blijven bij gebrek aan alternatieven. Anderen komen op plekken terecht die voor hen niet geschikt zijn of verhuizen van het ene crisisverblijf naar het andere.

In die zin baart het ons ernstige zorgen als we lezen dat **crisiscapaciteit voortaan voorbehouden zal worden voor “onverwachte acute situaties” en niet zal ingezet worden voor “moeilijk lopende hulpverleningssituaties”**. Wanneer gezinnen en hun hulpverleners een beroep doen op crisishulp, gaat het soms om onverwachte situaties. Veel vaker gaat het om situaties waar de druk die al veel langer aanwezig was, nog toeneemt. Door deze kinderen en jongeren uit te sluiten van crisishulp dreigt de crisisjeugdhulp te worden herleid tot een noodmechanisme, terwijl ze in werkelijkheid structurele tekorten in andere delen van de jeugdhulp opvangt.

In heel wat gezinnen lijkt er sprake van “chronische crisis”. Veel jongeren die crisishulp nodig hebben, staan op de wachtlijst voor andere vormen van hulpverlening. De crisishulp vangt op die manier de tekorten elders in de jeugdhulp op. Of werf 4 van dit plan zal slagen, hangt minder af van de maatregelen in de crisishulp zelf dan van de maatregelen onder de andere werven.

In die zin roept de timing van “begin 2026” voor de “exclusieve crisiscapaciteit” vragen op. **Wat zal er gebeuren met jongeren die op de wachtlijst staan voor bijvoorbeeld residentiële hulpverlening, maar die in afwachting niet thuis kunnen verblijven?** Nu gaan die maar al te vaak van crisisplek naar crisisplek, een praktijk die beschadigend is. We vragen ons af welke alternatieven hiervoor zullen worden geboden. Zonder volwaardige oplossingen voor deze groep is de geplande invoering van “exclusieve crisiscapaciteit” begin 2026 dan ook onverantwoord.

We lezen ook dat de minister met een aantal partners, waaronder **VAPH, GGZ en ziekenhuizen, een duidelijk afsprakenkader** wil. We schreven al in verschillende adviezen en jaarverslagen dat een **betere afstemming nodig** is. We zijn tevreden dat de minister hier verder op wil inzetten. Tegelijk vragen we ons af welk karakter dit afsprakenkader zal krijgen. Het kan niet zo zijn dat ziekenhuizen het gebrek aan plaats in crisisplaatsen mee moeten opvangen, zoals dat vandaag nog te vaak het geval is.

¹³ [Verslag 477 \(2024-2025\) nr.2 | Vlaams Parlement](#), Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het voorstel van resolutie van Katrien Schryvers, Eva Ryde, Tina Van Havere, Freya Perdaens, Koen Daniëls, Hannes Anaf en Toon Vandeurzen over de ondersteuning van kinderen die betrokken zijn in een complexe scheiding van de ouders, 477 (2024-2025) – Nr. 3, ingediend op 14 januari 2026 (2025-2026)

Zij vervullen vandaag een maatschappelijke nood, maar een ziekenhuis is daarvoor niet de juiste plek, zoals we vaststelden in ons advies¹⁴ hierover.

6. Werf 5: complexe jeugdhulptrajecten

Maak werk van continuïteit

We staan volledig achter het uitgangspunt dat elk kind en jongere recht heeft op een naadloos traject, met zo weinig mogelijk breuken, waarin diensten en sectoren beter samenwerken. We vragen al lang om **meer continuïteit**. In het bijzonder voor jongeren met een complexe hulpnood moeten verantwoordelijke jeugdhulpaanbieders zich engageren. We zien nog te vaak dat jongeren met complexe hulpvragen tussen de mazen van het net vallen. Zie hiervoor ook het dossier “Gewoon complex”¹⁵ van het Kinderrechtencommissariaat.

We vragen ons ook af welke plaats trajectbegeleiding krijgt in de plannen van de minister. Het Kinderrechtencommissariaat pleit al lang voor een trajectbegeleider die voor de gezinnen de draad van de jeugdhulpverlening vasthoudt. In het regeerakkoord stond dat er “maximale inspanningen” worden gedaan om jongeren in de jeugdhulp van trajectbegeleiding te voorzien, de beleidsnota bevestigde dit plan. In de conceptnota lezen we hier niets over terug. **Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor de invoering van een trajectbegeleider die gezinnen op maat begeleidt.**

Laat “complexe” jongeren niet meer tussen de mazen van het net vallen

In 2023 keurde de Vlaamse regering een nieuw kader voor “hulpprogramma’s geblokkeerde ontwikkelingstrajecten” goed. Het is goed dat de evaluatie hiervan is opgenomen in het plan van de minister. We noteren dat de timing tussen deze evaluatie (1^e kwartaal 2027) en de verdere uitbouw (3^e kwartaal 2027) krap is.

We merken ook op dat jongeren met een **ernstige meervoudige beperking** niet tot de doelgroep van deze programma’s horen. Dit zijn jongeren over wie we wel regelmatig signalen over geblokkeerde hulpverleningstrajecten ontvangen. We missen een visie op hoe voor deze groep continuïteit gegarandeerd kan worden.

We denken dat ook binnen deze hulpprogramma’s er nood is aan sterke samenwerking met GGZ en missen de visie op hoe die structureel gemaakt kan worden.

We denken bovendien dat er voor de jongeren met de meest complexe hulpnoden meer is dan “deblokken”: sommige jongeren die nu tussen de mazen van het net vallen hebben nood aan doorgedreven, langdurige zorg op maat die ze nu nergens vinden. Vaak wordt hun profiel door de ene voorziening als te zwaar geacht omwille van gedragsproblemen en door een andere voorziening als te veel een psychiatrische problematiek. Deze jongeren hebben letterlijk geen plek en zitten dan thuis in een vaak erg verontrustende situatie of verblijven in een voorziening die absoluut niet past, waar het verblijf vaak ook vroegtijdig wordt afgebroken. Hoe gaan we voor deze jongeren inzetten op kwaliteit van leven? Het is een fundamentele vraag die we vandaag te weinig horen stellen.

Time-out buiten GI? Zorg voor omkadering

Het idee om niet langer time-outs voor jongeren die geen delict pleegden uit te voeren binnen de gemeenschapsinstellingen is in principe een logische evolutie, gezien met de invoering van het decreet jeugddelinquentierecht de scheiding delict en verontrustende opvoedingssituatie (VOS) in de gemeenschapsinstellingen (GI’s) werd doorgevoerd.

We krijgen nu soms signalen dat jongeren naar de jeugdrechter worden doorverwezen omdat enkel op die manier er toegang is tot de time-outs.

¹⁴ Kinderrechtencommissariaat. (2025, 17 november). *Een ziekenhuis is geen thuis* [Advies]. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://www.kinderrechten.be/advies/een-ziekenhuis-is-geen-thuis>

¹⁵ Kinderrechtencommissariaat. (2021, 5 februari). *Gewoon complex: jongeren met complexe problematieken aan het woord* [Dossier]. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van <https://www.kinderrechten.be/advies/gewoon-complex-jongeren-met-complexe-problematieken-aan-het-woord>

Wanneer er een volwaardig time-out aanbod komt dat toegankelijk is voor iedereen, zou dit wel eens als positief neveneffect kunnen hebben dat deze groep jongeren binnen de vrijwillige hulpverlening kan blijven.

Maar **om time-outs te organiseren is wel voldoende omkadering nodig. Hoe zal dit binnen de private voorzieningen worden georganiseerd?** Krijgen de voorzieningen extra middelen om een waardevol hersteltraject uit te voeren? Zo niet, dan vrezen we dat het enkel zal gaan over het indrukken van een pauzeknop, waarbij voor de jongere in kwestie twee weken lang alles “on hold” staat zonder dat er werkelijk aan verandering wordt gewerkt.

Een andere belangrijke vraag is wie over deze time-out zal beslissen. Momenteel moet de jeugdrechter een time-out steeds met een vonnis bekrachtigen. We vinden het belangrijk dat dit zo blijft (daar waar er geen sprake is van vrijwilligheid), alleen al vanwege de rechtswaarborgen die dit biedt. Momenteel is voor een time-out een aanmelding nodig bij het centraal aanmeldpunt CAP, dat hierdoor een redelijk goed overzicht heeft. We vragen ons af waar dit overzicht nu zal liggen.

Samenwerking met de geestelijke gezondheidszorg moet beter

De nood aan een sterkere samenwerking met de GGZ is sterk aanwezig. We zijn dan ook tevreden dat de minister hier verder op wil inzetten, al zijn de **actiepunten op dat vlak weinig concreet**. Gezien de schrijnende verhalen van jongeren met een complexe hulpnood die ons op al te regelmatige basis bereiken, verwachten we dat er hier echt nog sneller werk van gemaakt wordt.

We denken dat een verdere verdieping nodig is. Het evalueren van de outreachprogramma's is in elk geval een belangrijke stap en uiteraard zal rond psychiatrie overleg met de federale collega's noodzakelijk zijn.

High care, high risk? Bezint eer ge begint

Minderjarigen met een ernstige psychiatrische problematiek die delinquent gedrag stellen, hebben nood aan hooggespecialiseerde, intensieve en beveiligde zorg. Het gaat om een zeer kleine maar uiterst kwetsbare groep jongeren, wat ook blijkt uit signalen via de klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat en vaststellingen van de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstituten (CVTJ). De CVTJ stelde eerder vast dat deze jongeren soms uit handen worden gegeven bij gebrek aan passende oplossingen binnen de jeugdpsychiatrie. Een uithandengeving gevolgd door internering biedt echter geen passend antwoord op hun zorgnoden en doet onvoldoende recht aan hun ontwikkelingskansen en rechten.

Het Kinderrechtencommissariaat sprak zich daarom voorzichtig positief uit over het voornemen om voor deze specifieke groep een high care high risk-unit te ontwikkelen. Tegelijk tuiten we een aantal vragen en bekommernissen bij de verdere uitwerking van dit initiatief. Geslotenheid brengt steeds een verhoogd risico mee op inbreuken op fundamentele rechten. Het is dan ook cruciaal dat de doelgroep, de doelstelling en de instroomcriteria van deze unit vooraf helder en restrictief worden vastgelegd. Op dit moment is onduidelijk welke jongeren precies in aanmerking komen, op basis van welke criteria, en met welke waarborgen.

De conceptnota vermeldt dat het om een samenwerking tussen Justitie en Welzijn zal gaan. Het Kinderrechtencommissariaat benadrukt dat deze unit in de eerste plaats vanuit een zorglogica moet worden georganiseerd. Jongeren die hier terechtkomen hebben bovenal nood aan intensieve psychiatrische zorg. Een overheersend justitieel kader dreigt de focus te verschuiven van care naar risk, met een sanctionerende logica die niet strookt met hun noden en rechten.

Dat de unit in een eerste fase binnen de gemeenschapsinstellingen zou worden opgericht, versterkt deze bekommernissen. Ook binnen een gemeenschapsinstelling moet het om een duidelijk afgebakende, zorggerichte werking gaan. Het Kinderrechtencommissariaat acht het essentieel dat enkel een beslissing van de jeugdrechter kan leiden tot opname in deze unit, en dat hierbij strikte rechtswaarborgen gelden. Indien een specifiek juridisch kader wordt uitgewerkt, moeten jongeren daarbij volledig onder de bescherming vallen van het vernieuwde decreet integrale jeugdhulp, en

moeten de kernprincipes daarvan (subsidiariteit, proportionaliteit, participatie en rechtsbescherming) onverkort worden gerespecteerd.

Ten slotte ontvangt het Kinderrechtencommissariaat signalen dat deze high care high risk-unit ook toegankelijk zou worden voor jongeren in een verontrustende opvoedingssituatie (VOS) die geen delict hebben gepleegd. Dit roept fundamentele vragen op. Het is onduidelijk aan welke zorgvraag deze unit voor VOS-jongeren tegemoet zou komen, wat zij zou kunnen bieden dat bestaande vormen van gesloten hulpverlening (zoals Veilig Verblijf of GES+) niet kunnen, en waarom een kader dat expliciet is uitgewerkt voor jongeren die delinquent gedrag stellen hier het aangewezen antwoord zou zijn. Het Kinderrechtencommissariaat waarschuwt nadrukkelijk voor een vermenging van doelgroepen die kan leiden tot de facto vrijheidsbeperking van jongeren zonder delict, zonder duidelijke juridische grondslag. Een dergelijke evolutie zou strijdig zijn met het subsidiariteitsprincipe en het recht op bescherming en zorg van kinderen en jongeren.

Geef slachtoffers tienerpooiers gepaste hulp, buiten justitie

“Naar de jeugdhulp van morgen” stelt dat er nood is aan “een aangepast, veilig en niet-gemengd opvangaanbod” voor een bepaalde groep jongeren, meer specifiek worden meisjes die slachtoffer zijn van tienerpooiers benoemd. Met spijt moeten we inderdaad vaststellen dat het huidige aanbod, inclusief Veilig Verblijf, niet altijd tegemoet komt aan waar deze jongeren recht op hebben en nood aan hebben. We verwijzen naar de verslagen van de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstituten. Een structurele versterking van het aanbod zoals de minister voorstelt, is nodig. We missen een visie op wat dit aanbod zou kunnen zijn. Het aanbod Veilig Verblijf zou ondertussen uit de kinderschoenen mogen komen. De evaluatie van dit aanbod is bijna afgerond. We hopen dat deze evaluatie zorgvuldig zal worden bestudeerd. Een versterking van het aanbod moet gepaard gaan met een stevige visieontwikkeling.

Ondertussen zal er een tussentijdse infrastructuur binnen de gemeenschapsinstellingen worden opgezet. We vragen om erover te waken dat deze tijdelijke invulling niet toch een permanent karakter krijgt. Hoe tijdelijk zal deze oplossing in de praktijk zijn? Welke uitstroommogelijkheden zullen er worden geboden om het verblijf in een detentiekader zo kort mogelijk te houden? En hoe zal deze zich verhouden tot het huidige Veilig Verblijf? Binnen het Veilig Verblijf zijn er een aantal werkingen die zich meer specifiek tot slachtoffers van tienerpooiers richten.

Wanneer deze slachtoffers worden opgevangen binnen de gemeenschapsinstellingen krijgen zij een plek binnen een detentiekader. Dit was juist niet de bedoeling bij de invoering van het decreet jeugddelinquentierecht. Het zal ongetwijfeld tot frustraties leiden: “waarom worden wij als slachtoffer gestraft terwijl de dader vrij rondloopt?”.

7. Werf 6: Jeugddelinquentie

Zorg voor vlotte doorstroom na gemeenschapsinstelling

Hiervoor verwijzen we naar de bijdrage van het Kinderrechtencommissariaat aan de **hoorzitting** op 10 september 2025.¹⁶ We benadrukken de noodzaak om vast te houden aan een welzijnslogica: jongeren begeleiden en re-integreren door zorg en pedagogische trajecten, niet enkel sanctioneren. We vragen om kinderrechten en child-friendly justice centraal te zetten. Kinderen zijn geen mini-volwassenen: kijk naar hun ontwikkeling, welzijn en toekomst. En we stelden dat justitie moet blijven inzetten op wat werkt. Wetenschappelijk is het bewezen: een kindvriendelijke aanpak voorkomt recidive en bevordert re-integratie. Bij de overgang naar justitie dienen de uitgangspunten van het jeugddelinquentiedecreet te worden bewaakt: herstelgericht werken, maatwerk en participatie van jongeren en ouders.

¹⁶ [https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/2025-](https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/2025-09/Advies_2025_2026_02_Resolutie%20over%20de%20geplande%20overheveling%20van%20de%20gemeenschapsinstellingen.pdf)

[09/Advies_2025_2026_02_Resolutie%20over%20de%20geplande%20overheveling%20van%20de%20gemeenschapsinstellingen.pdf](https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/2025-09/Advies_2025_2026_02_Resolutie%20over%20de%20geplande%20overheveling%20van%20de%20gemeenschapsinstellingen.pdf)

We zijn blij te lezen dat de minister wil werken aan **concrete oplossingen met betrekking tot in- en doorstroom van minderjarigen die niet thuishoren in de GI**. We zijn benieuwd wat deze “concrete oplossingen” inhouden. Hier speelt een gelijkaardige dynamiek als bij de crisishulpverlening. Bij gebrek aan de juiste oplossing komen jongeren in geslotenheid terecht. Dit is nefast voor hun ontwikkeling indien geslotenheid niet nodig is. Zeker indien dit betekent dat zij onterecht als delinquent worden bestempeld en binnen een justitiële logica terecht komen.

Maar net zoals in de crisishulp is het voor de gemeenschapsinstellingen niet voldoende om te zeggen dat enkel nog jongeren die in de doelgroep vallen opgenomen zullen worden. Dat kan maar gerealiseerd worden als er **elders oplossingen** zijn. In overleg treden met de magistratuur zal niet volstaan om onterechte plaatsingen in de GI te voorkomen. Daarvoor moeten de andere werven van het plan op een succesvolle manier worden uitgevoerd.

8. Werf 7: Organisatorische hervormingen

Aanpassen van processen is niet genoeg

We begrijpen dat deze werf aansluit bij de tweede, die voor elke jongere passende hulp wil garanderen. Het regeerakkoord wilde “wachtlijsten verminderen en de toegang tot hulp verzekeren”. De organisatorische hervormingen zouden daarbij drempels moeten wegnemen.

We merken uit haar antwoorden in het Parlement dat de minister veel hoop stelt in het aanpassen van processen en het positief effect dat dit zal hebben voor jongeren die op hulp wachten. We kijken uit naar de resultaten, maar waarschuwen voor al te veel optimisme.

We betwijfelen of het grote huidige tekort aan plaatsen kan worden opgelost enkel door de plaatsen op een andere manier te verdelen. We hebben niet de indruk dat kinderen en jongeren momenteel te snel op wachtlijsten voor jeugdhulp terecht komen. Integendeel. De meeste hulpverleners zijn goed op de hoogte van de grote impact die een residentiële en in mindere mate ambulante hulp op kinderen en jongeren hebben. We hebben vanuit onze contacten met hulpverleners allermindst de indruk dat deze beslissing lichtzinnig wordt genomen.

Wel horen we te vaak dat hulpverleners niet meer de moeite doen om jongeren aan te melden voor bepaalde vormen van hulpverlening, omdat er gezien de lange wachtlijsten toch geen enkel perspectief is en ze “gezinnen geen valse hoop willen geven”. We vrezen dus dat de huidige wachtlijsten eerder een onderschatting dan een overschatting tonen van het aantal jongeren dat nood heeft aan hulpverlening.

9. Werf 8: Onderwijs

Leg de lat hoog voor onderwijs in besloten voorzieningen

We zijn heel tevreden dat de minister wil inzetten op sterkere samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. We zijn al lang vragende partij om het recht op onderwijs van jongeren in de jeugdhulp steeds te garanderen. De huidige wachtlijsten en crisiscarrousel hebben een zware impact op het recht op onderwijs.

Jongeren die in afwachting van een definitieve plek in een voorziening maandenlang van de ene plaats naar de andere verhuizen, niet altijd in dezelfde regio, hebben dan een ernstig onderbroken onderwijstraject. Jongeren in een verontrustende thuissituatie waar er geen alternatief wordt geboden, hebben vaak letterlijk en figuurlijk geen ruimte om te leren.

Meer specifiek wordt in de nota gesproken over het onderwijs binnen besloten voorzieningen. Dit is een thema waarover het Kinderrechtencommissariaat samen met de Commissie van Toezicht voor

Jeugdinstellingen (CVTJ) zich al zeer lang over uitspreekt. De afgelopen jaren zagen we positieve evoluties in praktijk en regelgeving voor de gemeenschapsinstellingen.

De nota benoemt terecht het onderwijs in voorzieningen GES+ en Veilig Verblijf als werkpunten. De voorgestelde analyse rond de noden op onderwijsvlak van jongeren in voorzieningen GES+ is hard nodig. We kijken uit naar de resultaten van deze analyse en hopen dat hier de nodige gevolgen aan worden gekoppeld.

Wat betreft de voorzieningen Veilig Verblijf lezen we dat de minister het huidige verblijf tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH) wil “bijsturen”. We vragen om hier meer ambitie aan de dag te leggen. We citeren het laatste jaarverslag van de CVTJ¹⁷: “Mik hoger dan het recht op TOAH. Ga voor een zo volwaardig mogelijk onderwijstraject door leerkrachten met expertise in lesgeven aan jongeren met specifieke onderwijsbehoeften in specifieke settings.”

De CVTJ besteedde in haar laatste jaarverslag¹⁸ speciale aandacht aan het recht op onderwijs. We hopen dat de bevindingen in dit document voor inspiratie zorgen wanneer de minister rond dit thema aan de slag gaat.

¹⁷ Commissie van Toezicht voor Jeugdinstellingen. (2025). *Jaarverslag Commissie van Toezicht voor Jeugdinstellingen 2024: Recht op onderwijs uitgelicht* [Jaarverslag]. Kinderrechtencommissariaat. Geraadpleegd op 23 januari 2026, van https://www.kinderrechten.be/sites/default/files/2025-03/CVTJ_jaarverslag_2024_Interactieve%20pdf-def.pdf

¹⁸ Idem